

यस्याः क्षीरस्य धाराया निपतन्त्या महोत्तले । हृदः कृतः क्षीरनिधिः पवित्रं परमुच्यते । ११५

पुष्पितस्यैव फेनेन पर्यन्तमनुवेष्टितं । पिवन्तो निवसन्त्यत्र फेनपा मुनिमत्तमाः ।

फेनपा नाम ते ख्याताः फेनाहाराश्च मातले । उद्ये तपसि वर्तन्ते येषां विभ्यति देवताः ।

अस्याश्चतस्रो धेनोऽन्या दिक्षु सर्व्वासु मातले । निवसन्ति दिशां पात्रे धारयन्त्ये दिशः सदा ।

पूर्वां दिशं धारयते मरुता नाम शैरभी । दक्षिणं हंसिका नाम धारयत्यपरां दिशं ।

पश्चिमा वारुणी दिक् च धार्यते वै सुभद्रया । महानुभावया नित्यं मातले विश्वरूपया । ११६

सर्व्वकामदुघा नाम धेनुर्धारयते दिशं । उत्तरां मातले धर्म्या तथैलविलम्बिता ।

आसान्तु पयसा मिश्रं पयो निर्मथ्य सागरे । मन्थानं मन्दरं कृत्वा देवैरसुरसंहितैः ।

उद्धृता वारुणी लक्ष्मीरमृतञ्चापि मातले । उच्चैः श्रवाश्चाश्वराजो मणिरत्नञ्च कौस्तुभं ।

सुधाहारेषु च सुधा स्वधाभाजिषु च स्वधा । अमृतञ्चामृताग्रेषु सुरभी चरते पयः ।

अत्र गाथा पुरा गीता रसातलनिवासिभिः । पौराणी श्रूयते लोके गीयते या मनोषिभिः । ११७

न नागलोके न स्वर्गे न विमाने त्रिपिष्टपे । परिवससुखस्तादृशसातलतले यथा ।

इति श्रीमहाभारते उद्योगपर्वणि भगवद्गीतापर्वणि मातलोयोपाख्याने एकाधिकशततमोऽध्यायः ॥ १०१ ॥

॥ नारद उवाच ॥ इयं भोगवती नाम पुरी वासुकिपालिता । यादृशी देवराजस्य पुरी वर्थाऽमरावती ।

एष शेषः स्थितो नागो येनेयं धार्यते सदा । तपसा लोकमुख्येन प्रभावसहिता मही ।

श्वेताचलनिभाकारो दिव्याभरणभूषितः । सहस्रं धारयन्मूर्द्ध्ना ज्वालाजिह्वा महाबलः ।

इह नानाविधाकारा नानाविधविभूषणाः । सुरसायाः सुता नागा निवसन्ति गतयथाः । ११८

मणिस्त्रिकचक्राङ्गाः कमण्डलुकलचणाः । सहस्रसङ्ख्या बलिनः सर्व्वे रौद्राः स्वभावतः ।

सहस्रशिरसः केचित् केचित् पञ्चशताननाः । शतशीर्षास्तथा केचित् केचित् त्रिशिरसोऽपि च ।

द्विपञ्चशिरसः केचित् केचित् सप्तमुखास्तथा । महाभोगा महाकायाः पर्व्वताभोगभोगिनः ।

बह्वीह सहस्राणि प्रयुतान्यर्बुदानि च । नागानामेकवंशानां यथाश्रेष्ठान्तु मे शृणु ।

वासुकिस्तलकश्चैव कर्कोटकधनञ्जयो । कालियो नङ्गपथैव कम्बलाश्वतरावुभौ । ११९

वाङ्मकुण्डो मणिर्भागस्तथैवापूरणः खगः । वामनश्चैलपत्रश्च कुरुरः कुकुनस्तथा ।

आर्य्यको नन्दकश्चैव तथा कलशपोतकौ । कैलासकः पिञ्जरको नागश्चैरावतस्तथा ।

सुमनोमुखो दधिमुखः शङ्खो नन्दापनन्दकौ । आप्तः कोटरकश्चैव शिखी निष्ठुरिकस्तथा ।

तिन्त्रिरिहस्तिभद्रश्च कुमुदो माल्यपिण्डकः । दौ पद्मा पुण्डरीकश्च पुष्पा मुहरपर्णकः ।

करवीरः पिठरकः सम्भृत्तोत्त एव च । पिण्डारो बिल्वपत्रश्च भूषिकादः शिरीषकः । १२०

दिलीपः शङ्खशीर्षश्च ज्योतिष्कोऽथापराजितः । कौरव्यो धृतराष्ट्रश्च कुहरः कृष्णकस्तथा ।

विरजा धारणश्चैव सुबाहुर्मखरो जयः । बधिरान्धो विष्णुण्डिश्च विरसः सुरमस्तथा ।

एते चान्ये च बहवः कश्यपस्यात्मजाः सदा । मातले पश्य यद्यत्र कश्चित्ते रोचते वरः ।